

Ἑλλάδα ἂν ἔχῃ ἀποτελεσματικά, ὅμως σ' ὅλη τὴ γραμμὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τῆς γλώσσας ἀπλώθηκε διὰ τῆς κριτικῆς στὴ φιλολογία καὶ ἀπ' αὐτὴ στὴ κοινωνία καὶ σ' ἐκείνα τὰ συστατικά της μέρη τὰ ὁποῖα ἐχθρεύονται τῇ μόρφωσιν τῆς ἐθνικῆς συνείδησης. Πρῶτα πρῶτα φαίνεται ὅτι ξέσπασαν τὰ κύματα τῆς πάλης αὐτῆς στοὺς δυνατώτατους προμαχῶνες, σχολεῖο, ἐκκλησία καὶ πολιτεία· οἱ ἐνδείξεις δὲ ὅτι βάρυναν πάλι οἱ νεοῦλλοι μετὰ τὴν καρδιά τους τὴν φιλαρία γιὰ τὸν ἀρχαῖο πολιτισμὸν πολλαπλασιάζονται καὶ φαίνεται τώρα καθαρά ὅτι λαχταροῦν μίαν Ἑλλάδα ἀναγεννημένην.

Σ' ὅλες τὰς διαφορὰς ἐκδηλώσεις ἐνὸς ἐθνικοῦ ὀργανισμοῦ δὲν ὑπῆρχεν ὡς τώρα τίποτα ζωντανόν, ἀλλὰ παρασιτισμὸς καὶ κοκετταρία μετὰ ξένα χρυσὰ στολίδια. Ἡ γλώσσα μίμησις τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἡ φιλολογία μίμησις τῆς Γαλλικῆς, τὸ πολίτευμα Βελγικόν, τὸ σχολεῖο μίμησις τοῦ Βρυαρχικοῦ καὶ τὸ σῶμα ποὺ ἔπρεπε νὰ σηκῶν ὅλο τὸ βῆρος αὐτοῦ τοῦ πολιτισμοῦ καταντούσε ἓνα δυσκολοῦστο μῖγμα Πατριαρχικοῦ Βαλκανισμοῦ, Βυζαντινοῦ ἁταξισμοῦ καὶ τουρκικῆς νοθρότητας. Αὕτη ἦταν ἡ εἰκόνα ἀπὸ τὴν ὁποία ἡ στραβωμένη ἀπὸ οἰκελισμὸν καὶ κλασσικὰ μορφωμένη Ἑυρώπη περιέμενε τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀρχαίας λαμπρότητας. Ἀπὸ παχυλὴ ἄγνοια τῆς ἱστορίας τῶν μεσαιωνικῶν καὶ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος πηδοῦσαν δυὸ χιλιάδες χρόνια πίσω καὶ ἐταῦτιζαν τὸ νεοελληνισμὸν μετὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα· ζητοῦσαν ἢ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα στὴν νῆα ἢ τὴν νῆα στὴν ἀρχαία—μὰ μόνον ἀρχαιολόγοι καὶ φιλόλογοι ἐπισκέφτονταν τὴ χώρα, χωρὶς ὅμως νὰ ἐβρῇ καὶ σὲ κανέναν ἡ ἰδέα νὰ ζητήσῃ τὴν νῆαν Ἑλλάδα μέσα στὴ νῆα· ἀλλὰ καὶ ζήτημα ἂν θὰ τὴν εὑρίσκε ἀφοῦ κανεὶς λόγος δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ γιὰ μὴ πραγματικὴ ζωὴ ἀπάνω στὰ ἀρχαῖα εἰσέπια, ἐφ' ὅσον οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνες προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὸν ἑαυτοῦ τους καθὼς καὶ Ἑυρωπαῖοι φιλέλληνες αὐτοὺς, ὅτι μόνον ἡ θαυματουργὴ δύναμις τῆς ἀρχαιότητος μπορούσε νὰ τοὺς ἐμπνεύσῃ νῆα ζωὴ. Ἔτσι ἐκείνον καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ὅχι μόνον ἀπὸ τὰ ἔχνη τῆς ἀρχαιότητος τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν, καὶ ζήτημα εἶναι ἂν ὑπῆρχαν, στὴ νῆα τῶν ὑπαρξέων, ἀλλὰ καὶ ἀπ' τὰ ἐξωτερικὰ γνωρίσματα αὐτῆς· δηλαδὴ, ὀνόματα τόπων, χωρὶν καὶ προσώπων ἀρχαιοποιήθηκαν, νεώτεροι πολιτικοὶ καὶ νομικοὶ θεομοί ὠνομάστηκαν μ' ἀνάλογα ἀρχαῖα ὀνόματα— μετὰ λίγα λόγια ἐνόμιζαν ὅτι μετὰ ἀρχαιοπρεπὲς πασάλειμα μπορούσαν νὰ γελάσουν καὶ τὸν ἑαυτοῦ τους καὶ τοὺς ξένους ὅσον ἀφορᾷ τὴν ξὴν καταγωγὴν τῶν περισσώτερων συστατικῶν τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Κ' ἔτσι πῆρε ἡ νεοελληνικὴ πολιτεία ἓνα ψεύτικο καὶ τεχνητὸ χαρακτήρα, ὁποῖος τὴν ἔφερε στὸν ψευδοπολιτισμὸν καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὴν νεώτερη Ἑυρώπη, ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀπὸ τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς τῆς. Κι' αὐτὸ συνετέλεσε ὥστε, τὸν ἑλληνισμὸν ποὺ μὴ φορᾷ ἦταν ὁ πρῶτος πνευματικὸς παράγοντας στὰ Βαλκανικὰ κράτη, νὰ τὸν παραγκωνίσουν καὶ τὸν ὑπερεπέρησουν νεώτεροι λαοί, χωρὶς νὰ εἶναι καθόλου ἐξυπνότεροί του ἀλλὰ μετὰ τὸ νὰ ἔχουν τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ παρόντος, καθὼς οἱ Ρουμῶνες καὶ οἱ Βούλγαροι. Ἔτσι ἄρχισε τὴν ἐπίδρασίν της ἡ κατὰ ἐνὸς προγονικὸν πολιτισμοῦ τὸν ὁποῖον παρεξήγησαν.

Σ' αὐτὴ τὴν ὀλέθρια αὐταπάτην ἔμειναν ἴσα μετὰ τὸ 800 ἔτος τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνα, ἐκτός ἀπὸ λίγες ἐντιμὲς ἐξαιρέσεις ποὺ πέρασαν χωρὶς νὰ ἀφήσουν καὶ τὰ ἔχνη των.* Ὑστερα ὅμως ἄρχισε σιγά

* Σ' ἓνα τέτοιο ἄρθρον ποὺ δημοσίευσεν ἡ «Νέα ἡμέρα» τῆς Τεργέστης τὸ 1867, ἀναφέρεται: «Ἄν ἡ χώρα μας

σιγά νὰ γίνεταί κάποια ἀναμορφωτικὴ κίνησις ἡ ὁποία μεγαλώνει ὁλοένα, μάλιστα τὰ τελευταῖα δεκάπεντε χρόνια, καὶ δείχνει ὁλοφάνερα πὺς τώρα στὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει νὰ λάμπῃ ἡν ὅχι ὁ ἥλιος τοῦ Ὀμήρου, ὅμως ὁ ἥλιος τοῦ νεώτερου Ἑυρωπαϊκοῦ πνεύματος.

Πρῶτα πρῶτα καὶ πρὸ σφοδρᾶς ἐξέσπασε ἡ πάλη γιὰ τὸν ἐθνικὸν πεζὸ λόγον. Στὴν ποίησιν εἶχαν ἀφίση ἀνεύχλητη τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ καὶ σιωπηλὰ συμφωνοῦσαν στὸ ζήτημα αὐτό, ὅταν στὴν ἀρχὴ τοῦ 800 ἔτους μερικοὶ νέοι ποιηταὶ ἀντιπαρέταξαν τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ ὡς τὴν ἀληθινὴν πηγὴν τῆς τέχνης στὴν ἀκαδημαϊκοκλασσικὴ τάσιν ἡ ὁποία ὡς τότε ἀκόμα κυριαρχοῦσε στὴ τέχνη. Οἱ γραμμαιτισμοὶ οἱ ὁποῖοι θαρροῦσαν ὅτι ἦσαν φύλακες τῆς ἱερῆς γλώσσας τῶν προγόνων των καὶ ἐφαντάζονταν ὅτι ἔγραφαν ἀρχαῖα ἑλληνικά, ἢ καὶ ἡ γλώσσα των ἦταν ἡ πρὸ βάρβαρη ποὺ μπορούσε κανεὶς νὰ σκεφθῇ ἔμειναν ἀπαθείς καὶ ἡσυχοὶ ἀπέναντι σ' αὐτοὺς τοὺς ἀλλοκότους, οἱ ὁποῖοι βέβαια δὲν μπορούσαν τόσο εὐκολὰ νὰ εἰσβάλλουν στὸ κράτος των. Τότε φάνηκε τὴν ἀνοιξὴ τοῦ 1888 ἓνα βιβλίον γραμμένον στὴ δημοτικὴ γλώσσα ἀπὸ τὸν Ἕλληνα Γεώργιον Ψυχάρην, τὸ ὁποῖο μετὰ πολὺ σάτυρα εἰδείξε τοὺς Ἕλληνες τὰς γλωσσικὰς ἀνοησίας των καὶ τοὺς ἔδωκε μετὰ ἐλαφρὸν φλύαρον τόνον ἱστορικὰ γλωσσικὰ μαθήματα. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκίνησε μεγάλην ἀγανάκτησιν στὸν κύκλον τῶν «γραμματισμένων» Ρωμιῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἦν καὶ ἀναγνωρισμένος σοφὸς καὶ γαμπρὸς τοῦ Ἐρνέστου Ρενάν, στιγμιατίστηκε ὡς ἀμόρφωτος καὶ προδότης τοῦ ἔθνους καὶ ἀκόμα σήμερα θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς κοινούς Ρωμιούς ὡς μισητότατος ἄνθρωπος, ὡς αἰρετικὸς καθὼς ὁ Τολστόν στὴ Ρουσία. Στους λίγους ὅμως πράγματι ἐξυπνοὺς εἶχε τὸ βιβλίον ἐλευθερωτικὴν ἐπίδρασιν· ἦταν σὰν νῆφυγεν ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ ἓνα μεγάλο βῆρος. Παντοῦ ἄρχισε νὰ πρασινίσῃ· μικρὸς ἀριθμὸς νεαρῶν συγγραφέων μετὰ ἀρετὸν τάλαντον ἐπάσχισε νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Δασκάλου στὴν πράξιν, καὶ ἔτσι ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ ἄρχισε νὰ κινή τὰ φτερά της στὴν φιλολογία μετὰ πειρὰ μικρὰ δηγήματα βγαλμένα ἀπ' τὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ. Ἀς ἀναφέρωμε ἔδω πέρα μόνον τὰ ὀνόματα τοῦ Ἐφταλιώτη, Καρκαβίτσα, Δροσίνου καὶ Παλαμά, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἀνακάλυψαν τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ.

(Μετάφρ. Α. Δ. καὶ Ζ. Χ.)

(Ἀκολουθεῖ)

δὲν ἔκαμε ὅλ' αὐτὰ ποὺ ἔπρεπε νὰ κάμῃ σαυτὸν δὲ φταίει οὔτε ὁ Καποδίστριας, οὔτε ὁ Βασιλεὺς Ὀθων οὔτε ὁ Γεώργιος.... Ἐμεῖς ἴδιοι οἱ Ἕλληνες φταίμε σ' ὅλα ἀπ' τὴν ἀρχὴν χαράξαμε ψεύτικους δρόμους καὶ ἀντὶ νὰ προσπαθοῦμε τὰ τοὺς ἀφήσουμε μπερδεύματα πρὸς πολὺ καὶ τὰ χάνομε. Κυνηγήσαμε ἀπὸ μὴν ἀνέφικτες θεωρίας, ἐνῶ τὸ πεδὶον τῆς προόδου ἦταν ἐμπρὸς μας ἀνοιχτό καὶ πλατὺ· προτιμήσαμε τὸ θόρυβον μὴς ἀκατάπαυστης γυρῆρας ἀπὸ τὸν καρποφόρον ψιθὺρον τῆς δραστηριότητος· ἔπρεπε νὰ μοιάζουμε μετὰ ἐργατικά μυρμήκια καὶ ἀντὶ τούτου καταστήσαμε τσιτσίκια.....».

— Οἱ ἐκλογικοὶ ἀγῶνες, ἔλεγε κάποιος, εἶναι οἱ προκριματικοὶ (ὁ Θεὸς νὰ μᾶς συγχωρήσῃ γιὰ τὴν λέξιν!) τῶν Ὀλυμπιακῶν. Ἄν πιστεύει σ' αὐτοὺς ὁ Παλλάκος, δὲν μπορεῖ νὰ νικηρῇ τὸ Ὀλυμπιονίκης ἢ δὲ λάβει μέρος καὶ στοὺς Ὀλυμπιακοὺς.

— Δυὸ μεγάλοι ἄνθρωποι διατρέχουν τὴν Ἑλλάδα καὶ κατηχοῦν τὰ πλῆθη· ὁ Παλλάκος τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ Κουρούπης τὴν Δυτικὴν.

— Καὶ οἱ δυὸ κάνουν τίς διαλέξεις τους· ὁ ἓνας γιὰ τὸ κορδόνι καὶ ὁ ἄλλος γιὰ τὸ ἄμυστον τῆς ζωῆς.

— Ὁ κ. Μπάμπης Ἀννίνος μίλησε στὸν «Παρνασσόν» γιὰ τὸ ἐσῶλλον τῶν Βίσαγγελλων, ἔκανε δηλ. τὸ μνημόσυνο τῆς χρυσῆς ἐκείνης ἐποχῆς ποὺ μ' ἓνα καλαμπουράκι βαφτιζότανε κανεὶς λόγιος. Ὁ Μπάμπης ἔκανε πολλὰ καλαμπούρια γι' αὐτὸ εἶπαν καὶ ὁ ἀρχιδόγιος τῆς ἐποχῆς.

ΟΙ ΣΚΙΕΣ ΜΟΥ

(Μ' αὐτὸν τὸν τίτλον ἔγραψεν ὁ ἑνὶς τόμος, καλλιτεχνικὰ τυπωμένος, τὰ ποιήματά του ὁ κ. Δ. Τάνταλίδης, ἓνας ἀπὸ τοὺς φανατικώτερους δημοτικιστάδας τῆς ἰδέας. Γιὰ τὰ ποιήματα τοῦ ἀγαπητοῦ μᾶς φίλου θὰ γράφω, ὅτι πρέπει σ' ἄλλο φύλλον τοῦ «Νουμά». Σήμερον παίρνομε ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ τρία ποιήματάκια καὶ τὰ προσφέρουμε στοὺς ἀναγνώστες μας γιὰ δείγμα.)

ΣΥΧΩΡΙΟ

Περὶ φανὴν περνοῦσες στὸ λειβάδι...
Εἰκόνα τῆς Ἀλήθειας τραγικὴ!
Ξεχώριζες μέσ' στὸ βουλό κοπάδι...
μέσ' στὴ μορφή μορφή μοναδική!

Στὸ διάβα σου, οἱ γύφτοι μετὰ πᾶντι
σ' ἀδειάζανε ὁχρὲς μέσ' στὴν ποδιά...
πληθαίνανε! καὶ κύτταζες τὰ στέρνα...
περὶ φανὴν! σὶὰ χεῖλι... τσιμουδιά!

Σὲ βλέπω στὴν ψηλὴν τώρα τὴν ῥάχη...
Εἰκόνα τῆς Ἀγάπης τραγικὴ!
Περὶ φανὴν διαβαίνεις καὶ μονάχη...
ἀπόκοσμη σκιά μαρτυρικὴ!

Καὶ οἰχνοῦνται τὸ βλέμμα στὸ λειβάδι,
ἀδειάζεις τὴ γεμάτη σου ποδιά...
καὶ φαίνεις μ' ἄσπρα κρίνα τὸ κοπάδι!
συχώριο! ἀπ' τὴν ἀγνὴν σου τὴν καρδιά!...

ΜΙΚΡΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Μικρὴ ἀπόφασις τὸ πῆρ
στὴ γκρεμισμένη μου καρδιά,
καὶ ἡ μελαγχολικὴ μου λύρα
πρὸς δὲ θὰ βγάλλῃ τσιμουδιά...

Φουρτούνα γκρέμισε τὸ βράχο...
μείναν χαλίκια σκορπιστά
καὶ ἐν' ἀπαλὸν κῆμα μονάχο
ποὺ τὰ φιλεῖ μουρμουριστά...

Καὶ τώρα;... Τώρα σὰ φεγγάρι
ποὺ χυνοπωροῦν βραδιά
σκορπάει τὴ ξανθὴν του χάριν
μέσ' στοῦ γαλοῦ τὴν ἀμμουδιά,

Καὶ ἡ ξανθὴ ἀνάμνησίς της,
στὴ γκρεμισμένη μου καρδιά
θὰ φέγγῃ μετὰ τὴν ποίησίν της,
... χωρὶς νὰ βγάλλῃ τσιμουδιά!...

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ

Τῆς γλυκεῆς τῆς μορφῆς τελευταῖο σημάδι
στὸ καρφὶ καρτερῶ, σύντροφός σου κρυφὸς
στὸ πικρὸ καὶ θλιμμένο τῆς νύχτας σκοτάδι
καὶ στῆς μέρας τὸ ἄσπρο γελοῦμενο φῶς.

Εἶμαι καὶ ἀπ' τὸ Χάρο στὴ γῆ γλυτωμένο
ποὺ μ' ἀγάπη γλυκεῖα ξεχασμένη ἀντηχεῖ...
Στὰ φτερά τοῦ φωτός τάλαιφρα μισεμένο
ἓνα κῆμα ζωῆς μετὰ κρῆματι ψυχῇ!...

Μετὰ τὰ μάτι' ἀνοιχτὰ καὶ μ' ἀκοίμητο χάδι
παντοῦ πάντα σὲ βλέπει ὁ νοῦς μου ὁ σοφός...
στὸ πικρὸ καὶ θλιμμένο τῆς νύχτας σκοτάδι
καὶ στῆς μέρας τὸ ἄσπρο γελοῦμενο φῶς.

Κι' ὅταν ὕπνος χυθῇ στὰ κλειστά βλέφαρά σου,
μετὰ φτεροῦγισμα, τότε, κρυφὸ καὶ ἀπαλὸ